

ਐਸਸੀ ਮਿੱਤਲ ਜੇ.

ਜੈ ਦੇਵੀ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ, - ਜਵਾਬਦਾਰ।

1979 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਵੀਜ਼ਨ ਨੰ 2575

25 ਅਗਸਤ 1980

ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ 1955 ਦਾ XXV)— ਧਾਰਾ 25— ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜ਼ਾਬਤਾ (V ਦਾ 1908)— ਧਾਰਾ 47— ਪਤਨੀ ਲਈ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਤਲਾਕ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ— ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ— ਅਜਿਹੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਅਮਲ— ਵੈਧਤਾ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੱਲੀ ਗਈ ਡਿਕਰੀ ਚੈਲ- ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ-ਕੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।¹

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਕੋਲ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਮਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੂਲ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਜੇਕਰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਅਮਲੀ ਕਾਰਵਾਈ (ਪੈਰਾ 7 ਅਤੇ 8) ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

115 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਜੀਤ ਚੌਪੜਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਮਿਤੀ 2 ਅਗਸਤ, 1979 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ., ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਲਾਗਤ

ਟੀ.ਐਸ.ਦੁਆਬੀਆ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਸ. ਬਿੰਦਰਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਐਨਸੀ ਜੈਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਵੀਕੇ ਜੈਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜਵਾਬ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਐਸ.ਸੀ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.

(1) ਦੀਵਾਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਅਧੀਨ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਜੈ ਦੇਵੀ ਵਿਰੁੱਧ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 27 ਜਨਵਰੀ, 1978 ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

ਜੱਜ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੁਆਰਾ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਹਿਮਤੀ ਫਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗਾ। 100 ਜੈ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ

ਰੱਖ-ਰਖਾਅ, ਜੈ ਦੇਵੀ ਨੇ ਅਮਲ ਕੀਤਾ। ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ: -

1. ਕੀ ਜਜ਼ਮੈਂਟ-ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਕੁਰਕੀ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ?

(2) ਕੀ ਆਰਡਰ ਫਿਕਸਿੰਗ ਮੇਨਟੇਨੈਂਸ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ? i

(3) ਸਿੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਜੈ ਦੇਵੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਮੂਲ ਤਨਖਾਹ ਦੇ 2/3 ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 2 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਤਾ ਵਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ ਕਿ ਜੈ ਦੇਵੀ ਨੇ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜੇ ਮੇਨਟੇਨੈਂਸ ਦੇਣ ਲਈ ਐਕਟ ਦਾ 25। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਪੂਰਵਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫਰਮਾਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

(1) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਇਹ ਹੁਕਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਮਾਸਿਕ ਜਾਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਕਰੇ ਜੋ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਪੱਤੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਆਮਦਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਪੱਤੀ ਹੈ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਭੁਗਤਾਨ, ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਦੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪੱਤੀ 'ਤੇ ਚਾਰਜ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2)

(3)".

(4) ਐਕਟ (ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 25(1) ਵਿੱਚ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ੂਜੈ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਘਾਤਕ ਸੀ। *ਪਟੇਲ ਧਰਮਸ਼ੀ ਪੀਟੀਸਜ਼ੀ ਬਨਾਮ ਬਾਈ ਸਾਕਰ ਕਾਂਜੀ* (1) ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਸੀ: ਕੀ

(1) ਏਆਈਆਰ 1968 ਗੁਜਰਾਤ 150।

ਜੈ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ (ਐਸ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.)

ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਤਲਾਕ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਈ ਬਿਮਾਰੀ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗੁਜਰਾਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵਰਣਨ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਮਲ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਵਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾ ਭਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਿਦਵਤਾ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ **'ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2)** ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਪਰ ਸਵਾਲ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿੰਗ ਕੋਇਆਰਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ।

(5) ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵਾਲ» ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਸੀ, ਜਿੰਨਾ ਕਿ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿੰਗ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਦਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। **ਵਾਸੁਦੇਵ ਧਨਪੀਭਾਈ ਮੋਦੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾਭਾਈ ਅਬਦੁਲ ਰਹਿਮਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (3)** ਵਿੱਚ , ਸੁਪਰੀਮ* ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ: -

“ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਜੋ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ; ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ; ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸਨੂੰ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਗਲਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਜੇ ਵੀ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਾਈਡਿੰਗ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਰੱਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲਿਆਏ ਬਿਨਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਇਸਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਇੱਕ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਸੀਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: ਜਿੱਥੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਠਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ।

(6) ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ 'ਤੇ ਸਬਾਈ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਵਿਰੁੱਧ 100 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਪਰ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 (ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ, ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ (ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਕੀਲ ਨੇ, ਕਿ ਜੈ ਦੇਵੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ, ਨਾ ਤਾਂ ਜਾ 1 ਦੇਵੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਜੋ ਕੋਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੂਲ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹਨਾਂ

ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ।

(7) ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਫਿਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ / ਕੌਸ਼ਲਿਆ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇ.ਐਲ. ਬਾਂਸਲ (4) ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ੀ ਲਾਈ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਮਨ ਮਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੈ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ

(8) (ਐਸ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.)

ਉਹ ਫਾਂਸੀ ਸਨ, ਉਹ ਕੇਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਅਮਲਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਐਕਟ, 1952 (1952 ਦਾ 38) ਦੀ ਸੇਵਾ ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ। ਸੈਕਸ਼ਨ 13 (1) ਦਾ ਭੌਤਿਕ ਹਿੱਸਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

“ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ (ਇੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸਮੇਤ ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਡਿਕਰੀ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।):

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ 'ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ' ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ(ਬੀ) ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨ-ਮਾਲਕ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਸ ਐਕਟ

.....
(i) ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

5)

ਇਹ ਵਰਣਨ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਉੱਪਰ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਇਸਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਿਆਦ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਡਿਕਰੀ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲਾ ਫਰਮਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਧੀਨ

ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 2 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

(9) ਨਾ ਤਾਂ ਜੈ ਦੇਵੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(10) ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(11) ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 22 ਸਤੰਬਰ 1980 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਚ. ਐਸ. ਬੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ